

PROFESSIONAL O'QUV HAMJAMIYATLARIDA O'QITUVCHILAR HAMKORLIGI (Singapur tajribasi)

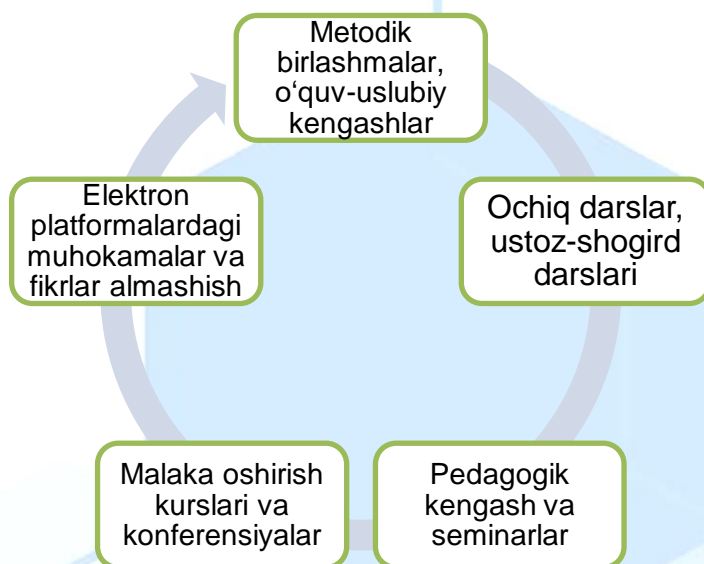
*S.Eshqobilov – A.Avloniy nomidagi
pedagogik mahorat milliy instituti
katta o'qituvchisi*

O'qituvchilar hamkorligida professional o'quv hamjamiyatlarining roli muhim ahamiyat kasb etadi. O'qituvchilar hamkorligi – bu o'qituvchilarning o'zaro hamkorligini, fikrlar almashuvini, tajriba o'rtoqlashuvini va birgalikda ishlashini ifodalovchi tushuncha. Bunday hamkorlik o'qituvchi-pedagoglarning kasbiy rivojlanishi va malakasini oshirishga, ta'lim-tarbiya jarayonining samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

O'qituvchilar o'zaro hamkorlikda quyidagi yo'nalishlarda ishlashi mumkin:

- Dars ishlanmalarini, didaktik materiallarni, metodik tavsiyalarni o'rtoqlashish va birgalikda yangilash.
- Interfaol, ilg'or o'qitish usullarini muhokama qilish va ulardan foydalanish.
- O'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini rivojlantirish bo'yicha yechim topish.
- Ta'lim jarayonidagi muammolarni birgalikda tahlil qilish va yechimlarini izlash.
- Yangi pedagogik texnologiyalarni o'zlashtirish va ularni samarali tatbiq etish.
- O'quv-tarbiya jarayonini rejalashtirish va takomillashtirish.
- O'quvchilarning o'zlashtirish darajasini baholash, tahlil qilish va natijalarni yaxshilash usullarini ishlab chiqish.

O'qituvchilar hamkorligini ta'minlash uchun ta'lim muassasalarida quyidagi shakllardan foydalaniladi:

O'qituvchilar hamkorligi ularning kasbiy o'sishi, pedagogik mahoratini oshirish, ta'lim sifatini yaxshilash bo'yicha muhim omil hisoblanadi. Bunday hamkorlik o'qituvchi-o'quvchi va pedagog-ota-ona o'rtasidagi munosabatlarni mustahkamlashga ham xizmat qiladi.

O'qituvchilar hamkorligi bo'yicha yaxshi tajribalardan foydalanish uchun quyidagi yo'nalishlardan foydalanish mumkin:

1. O'qituvchilar professional hamjamiyat (professional learning community - PLC) tajribasi:

- Muayyan fan yoki sinf darajasida o'qituvchilar guruhi tuzib, o'zaro fikrlar almashishi va hamkorlikda ishlash
- O'quv dasturlarini rejalashtirish, dars ishlanmalari va baholash vositalarini birgalikda ishlab chiqish
- O'quvchilarning o'zlashtirish natijalarini tahlil qilish va rivojlantirish yechimlarini birgalikda qidirish

2. O'qituvchilar o'rtasida o'zaro kuzatish (peer observation) tajribasi:

- O'qituvchilar bir-birining darslarini kuzatib, tajriba almashish
- Kuzatish uchun aniq mezonlar belgilash va birgalikda tahlil qilish
- Kuzatish natijalari asosida o'zaro maslahat va tavsiyalar berish

3. O'qituvchilar mahorat markazlari (teacher resource centers) tajribasi:

- O'qituvchilar uchun o'quv-uslubiy, didaktik materiallar, eng yangi metodik qo'llanmalar to'plangan markazlar
- O'qituvchilarning metodik tadbirlar, malaka oshirish kurslari o'tkazadigan platforma
- O'qituvchilar o'rtasida o'zaro tajriba va g'oyalarni almashish joyi

4. O'qituvchilar ijodiy guruhlar (teacher study groups) tajribasi:

- Bir-birining darslarini kuzatish, tahlil qilish va tavsiyalar berishga yo'naltirilgan guruhlar
- Yangi o'quv materiallar, dars ishlanmalari, metodik qo'llanmalarni birgalikda ishlab chiqish
- Muayyan pedagogik muammolarni hal etish bo'yicha o'zaro fikr almashish

Singapur ta'lim tizimida ta'lim oluvchilar, ota-onalar, o'qituvchilar va boshqa manfaatdor tashkilotlar o'rtasida yaqin hamkorlik mavjud. Bu hamjamiyatlar ta'lim sifatini oshirishda va o'quvchilarga yaxshi ta'lim berish uchun muhim rol o'ynaydi.

Singapur ta'lim tizimidagi hamjamiyatlar o'quvchilarning rivojlanishi va o'sishi uchun quyidagi yo'nalishlarda yordam beradi:

1. O'quvchi markazli yondashuv

– Ota-onalar-o'qituvchilar assotsiatsiyasi (PTA) va o'quvchi kengashlar o'quvchilarning ehtiyojlari, qiziqishlari va muammolarini yaxshi tushunishga yordam beradi.

– Bu yondashuvlar o'quvchilar uchun individual yondashuv va qo'llab-quvvatlashni ta'minlaydi.

2. Ko'nikmalar va qobiliyatlarni rivojlantirish

– O'quvchi kengashlar o'quvchilarga liderlik, muloqot va jamoaviy ish ko'nikmalarini shakllantirishda yordam beradi.

– Kasb-hunar ta'limi hamjamiyatlari amaliy ko'nikmalar rivojlanishiga ko'maklashadi.

3. Motivatsiya va faollikni oshirish

– Ota-onalar-o'qituvchilar assotsiatsiyasi o'quvchilarning maktab hayotidagi faolligini oshiradi.

– O'quvchi kengashlar o'quvchilarni maktab va jamiyat hayotida faol ishtirok etishga undaydi.

4. Ijtimoiy va emotsional rivojlanish

– Hamjamiyatlar o'quvchilarning o'zini-o'zi anglab olishi, o'z-o'zini boshqarish va ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

– Bu ularning o'qishda va hayotda muvaffaqiyatli bo'lishlarini ta'minlaydi.

Professional o'quv hamjamiyatlari (PLC) Singapurdagi barcha maktablar va sinflarda o'qitish sifatini oshirish, o'qituvchilar tomonidan boshqariladigan kasbiy rivojlanish madaniyatini oshirish uchun xizmat qiladi.

Singapur Professional o'quv hamjamiyatlari bilan bog'liq atama va tushunchalaridan aniq foydalanadigan umummilliy PLC modeliga ega bo'lgan dunyodagi yagona mamlakatdir.

Singapur ta'lim vazirligi har bir maktabni bir nechta PLT (professional o'quv jamoalari) lardan tashkil topgan Professional o'quv hamjamiyatlari sifatida kontseptuallashtiradi. Har bir professional o'quv jamoalari bir xil sinf darajasiga (boshlang'ich maktablarda keng tarqalgan) yoki bir xil o'qitish faniga (ko'proq o'rta maktablarda yoki kichik kollejlarda) tegishli o'qituvchilardan iborat bo'lishi mumkin.

Singapur Professional o'quv hamjamiyatlari modeli asosiy e'tiborni **"3 yirik g'oya"** yoki maqsadlarga qaratadi:

- o'quvchilarning o'rganishini ta'minlash;
- hamkorlik madaniyatini shakllantirish;
- o'quvchilarning natijalariga e'tibor qaratish.

Shu bilan birga, **"4 ta muhim savol"** ga e'tibor qaratadi:

O'quvchilar nimani o'rganishini kutamiz?

Qachon ular o'rganganligini qanday bilamiz?

Ular o'rganmasalar, biz qanday javob beramiz?

Ular buni allaqachon bilishsa, biz qanday javob beramiz?

Professional o'quv hamjamiyatlari **"3 yirik g'oya"** va **"4 ta muhim savol"** modeli sinfda o'qitish va maktabda o'qitish madaniyatiga ijobiy ta'sir ko'rsatishga xizmat qiladi, bu esa o'quvchilarning natijalariga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Singapur PLC modeli, maktab xodimlarini xodimlarini kasbiy rivojlantirish va bir nechta bo'lim boshliqlaridan iborat koalitsiya jamoasi shaklida PLC jarayonlarini qo'llab-quvvatlash uchun maktab rahbariyatiga ahamiyat beradi.

Ushbu tajribalar orqali o'qituvchilar o'rtasida hamkorlikni rivojlantirish, ularning kasbiy kompetensiyalarini oshirishga erishish mumkin.

Umuman olganda, o'qituvchilar hamkorligi ta'lim tizimida samarali ishlashning, o'qituvchilarning muntazam kasbiy o'sishining hamda ta'lim sifatini yanada takomillashtirishning muhim sharti hisoblanadi.